

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

REV.—NO. 816.

CHICAGO, ILL., 3. maja (May 3rd), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravištvu (Office) 3629 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

KAKO NAJ IZBRIŠEJO MADEŽ?

Nove preiskave herrinskih izgredov.

“Pošteni, zakonoljubni illinoiski državljani hočejo izbrisati madež, ki so ga prilepili herrinski izgredniki na Williamson County. Poslani smo bili sem z namenom preiskati zadevo in sedaj nam uradniki tega okraja nočejo pojasniti in dati informacij, kako se je vse dogodilo. Naj jih zapomnijo, da imamo mi moč poslati jih v ječo, ali jih kaznovati z denarno globo, ker se zoperstavljajo naši komisiji. . . .” — Frank A. McCarthy.

O herrinskih izgredih se je že veliko pisalo. V meščanskem časopisju je bilo zgražanja nad brutalnimi premogarji na kupe in trgovske ter industrialne komore so zahtevale zaeno z velikim “patriotičnem” časopisjem, naj se krivce strogo kaznuje.

Ampak lokalne oblasti v Williamson County niso kazale nobene volje koga kaznovati, kajti tiste, katere bi rade kaznovale, so previsoko v krogih denarne aristokracije, delavcev pa ne marajo preganjati. In tako se je končno odločil illinoiski generalni pravdnik podzvzeti preiskavo na svojo roko in privedi krivce pred sodišče. Z denarnimi sredstvi so ga založili v ta namen illinoiski kapitalisti. Prišlo je do obravnav, nastopale se številne priče, generalni pravdnik je zahteval za obtožence strogo kazen, porotniki pa so jih v obeh razpravah oprostili.

Ampak, kako da se ne bi mogel izbrisati ta krvavi madež z zemljevida države Illinois?

Ker ni šlo tako, zakaj ne na kak drug način? In tako se je dogodilo, da je poslala zadnje čase legislatura posebno komisijo na lice mesta, da uvede novo preiskavo. Naletela je na neprijazno zadržanje uradnikov williamsonskega okraja in radi tega je podal Frank A. McCarthy izjavo, objavljena v uvodu tega članka.

Komisija je šla v Marion in pozvala predse šerifa, deputije in druge uradnike, da jih zasliši. Večinoma so se odzvali, ampak na vprašanja gospodov poslancev so odgovarjali tako, da so bili slednji po zaslišanju tam ko prej. Nato so zagrozili, da jih bodo tirali na zaslihanje v Springfield, kjer ne bodo imeli toliko poguma izbegavati jasnim odgovorom.

Kaj se pravzaprav hoče z vsemi temi preiskavami?

Šestindvajset oseb, trije unijski premogarji in 23 stavkokazov, je bilo umorjenih za časa zadnje stavke premogarjev v okolici Herrina. Kompanija je izigravala stavkarje in končno nabrala po čikaških ulicah brezdelne, izgubljene reveže in jih poslala v Herrin, da zavzamejo mesta stavkarjev. Provociranja kompanijskih puškarjev so vzrujala premogarje. Prišlo je do izgredov in posledice so znane.

Trustjanom ni za življenje stavkokazov. Še manj jim je za življenje stavkarjev. Ampak njim je za protektiranje stavkokazov in privatne lastnine. Ako puškarji pobijejo ducat stavkarjev, je stvar v redu, kajti puškarji vrše edino svojo dolžnost pri protektiranju “človeških življenj in privatne lastnine.” Ali napad na stavkokaze od strani stavkarjev je napad “na pravico do dela in na privatno lastnino.” Radi tega se mora napadalce, v tem slučaju delavce, kaznovati. Ker se to z dosedanjimi obravnavami ni posrečilo, hočejo napraviti korak naprej in kaznovati oblasti prizadetega okraja.

Afera je zanimiva, ker ima služiti za precedent v podobnih slučajih v bodoče. Tako mislijo na obeh straneh in na obeh so v zmoti.

Krivci, to je, povzročitelji izgredov so v uradu premogovne družbe in nikjer drugje. Teh oblasti ne zasledujejo, kajti zaslihanja in obravnave se vrše v prilog interesov kapitalističnih velepodjetij. Delavci niso krivi, da je prišlo do stavke, niti ne, da je prišlo do izgredov. Mera potrpljenja je bila polna in tako se je dogodilo, kar je bila pred izgredi že več dni v zraku in je moralo najti izbruh, ki si je našel zadoščenje v krvavi nevihti.

Ako bi skebali domačini, bi bile posledice preiskav drugačne. Ampak stavkokazi so bili, kakor omenjeno, tujci, ljudje “brez stalnega bivališča”. V tem okraju lokalne oblasti niso simpatizirale z družbo, kajti domačini se več ali manj direktno ali indirektno, preživljajo z delom pri kopanju premoga. In ako bi bili stavkarji “inozemci”, bi bili rezultati preiskav

tudi drugačni. Ako bi se moglo izgretnikom predbacivati boljše vizem, ako bi bili socialisti ali kaj takega, bi bili kmalo po izgrelih obsojeni na vislice ali na dolgotrajne zaporne kazni.

Tako je slučaj v Herrinu popolnoma drugačen od slučajev, kakor so se dogajali v stvkih premogarjev v Coloradi in drugih državah. So kraji, kjer so premogarji obsovraženi od takozvanih domačinov, samo zato, ker niso "čisti" Amerikanci. Tudi v Herrinu niso sami Američani, vendar pa mestece nima značaja kake narodnostne naselbine.

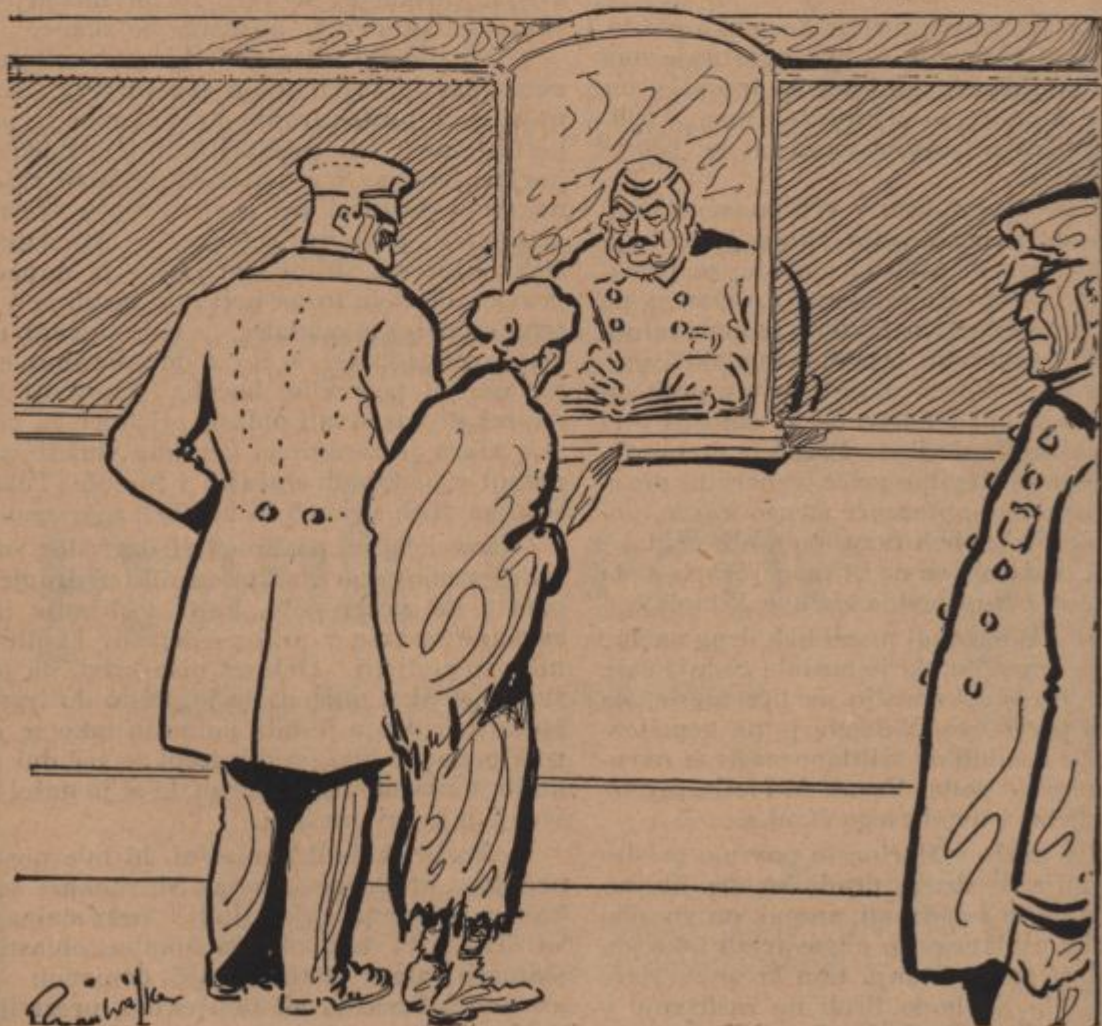
Čudno je, kako se stoođstotni patriotje trdijo izbrisati ravno herrinski madež. Kakor da bi bil to edini. Mar se niso dogajali brutalni umori v skoro vseh stvkih? Naprimer Ludlow. Da, ampak morilci so bili varuhi "reda in mira", varuhi privatne lastnine.

V kapitalistični družbi je justica razredna, ker drugačna biti ne more. Razred ki je na vladi, je izkoriščevalen razred, razred ki poseduje

bogastva. Da si jih očuva, si je ustvaril razne institucije in vse služijo njegovemu namenu. Kadar se gre za interese delavcev, odločajo sodišča proti delavstvu in v prilog delodajalcem. Kadar puškarji ali milica pomori nekaj stvkarjev, se kapitalistično časopisje ne zgraža in ne zahteva oblasti v akcijo, da se kaznujejo krivci. Ako je umorjen v tej deželi kak mehiški delavec, se naša vlada ne zgane na protest mehiške vlade. Ako je v Mehiki umorjen kak agent ameriškega oljnega ali drugega trusta, zahteva ameriško časopisje reprisalije ali vojno napoved.

Sodišča, bila taka ali taka, ne bodo odpravila obstoječih razmer, ne izbrisala madežev. Iztrebiti je treba vzroke, in ti so v sedanji družabni uredbi. Kadar bo delavstvo hotelo in kadar bo zrelo za to nalogo, bo odpravilo družabni sistem kakršen je in s tem bo odpravilo vzroke za "madeže", nad katerimi se zgražajo tisti, ki jih povzročajo.

"New York Call".

"KJE JE TVOJE BIVALIŠČE—?" Ryan Walkerjeva slika o družbi kakršna je.

SEMINTJA.

Deverjevo priporočilo. — Razlika med delavci in delničarji. — Posteljna oprava v "kempah". — O špijonstvu. — Dvojno praznovanje 1. maja. — Konec komunistične stranke.

Novi čikaški župan se je po izvolitvi umaknil nadležnikom, ki so moledovali okoli njega za službe, in odšel v neko letovišče igrati golf. Na časnikarske poročevalce je apeliral, naj ga pustijo v miru, ker je od težavne kampanjske borbe utrujen. Eden reporterjev ga je vseeno vprašal, kaj misli o podražitvi sladkorja in o nasvetu čikaškega dnevnika "Examiner" gospodinjam, naj bojkotirajo sladkorni trg. Župan Dever je odgovoril, da se z nasvetom strinja in nato še sam priporočil "sladkorni bojkot". To je stara kapitalistična farsa. Ne kupujte tega in tega blaga, dokler se ne poceni! Tak je njihov način boja proti špekulantom. Ampak veliki dnevniki, župani velikih mest, guvernerji itd., bi lahko brez težave našli bolj učinkovit način. Toda — oni ne služijo ljudstvu, ampak privatnim interesom in v tem je razlika. Da jih ljudstvo ne spozna, ga varajo z agitacijami za bojkote.

Jeklarski trust je napravil v prvem četrtletju 1923 \$34,780,069 dobička. Finančna poročila drugih trustjanskih kombinacij in veleprodaj izkazujejo proporcno enako visoke dobičke. V deželi vlada prosperiteta, toda ne za jeklarske delavce, niti za druge, ako izvzamemo takozvano delavsko aristokracijo.

Jeklarski trust je povišal plače svojim delavcem. Navadni delavci bodo dobivali do 40c na uro, ali 4 in \$4.80 za deset in 12-urno delo na dan. Zato so tako ogromni dobički mogoči. Gospodje delničarji dobivajo stotisočake in milijone na leto, zato ker imajo delnice, delavci, ki ustvarjajo bogastva, dobivajo od 800 do \$2000 na leto plače. Zelo sijajna uredba — za delničarje.

Pristaniški in lesni delavci, organizirani v I. W. W., so šli po pacifičnih in vzhodnih državah na stavko. Lesni delavci, ki delajo v gozdih, zahtevajo: osem-urni delavnik; da kompanije preskrbe sanitarne postelje in menjajo posteljno opravo vsaj enkrat na teden; da se delo čez uro in ob praznikih plačuje za čas in pol in da se delo ob nedeljah odpravi razun kadar je nujno potrebno.

Zahtevajo tudi, da se spalne prostore preuredi, da ne bo postelja nad posteljo, kakor se

daj. Malo nad podom je pritrjenih k steni, par desk, na njih nekaj odeje, in to je postelja; par čevljev višje je zopet postelja in tako ob vseh stenah in kotih. Spati v takih prostorih je nezdravo, poleg tega je v njih polno mršesi, na kratko, uši. Ampak če bodo delavci v svojih zahtevah uspeli, je drugo vprašanje. V I. W. W. so organizirani "protiameriški" elementi in s temi ni usmiljenja.

Albert Bailin, bivši špijon v komunističnih in drugih delavskih organizacijah, se je zameril svojim bosom radi razkritij, ki jih je dal odvetniku Cunneju in F. P. Walshu, ki zagovarja komuniste na sodišču v St. Josephu. Bailin je zbolel in se zdravil v bolnišnici v Chicagi. Zadnji teden so ga odvedli v New York, ker je obtožen, da je pošiljal po pošti grozilna pisma iz New Yorka čikaškemu državnemu pravdniku MacLay Hoynu. Francis Morrow, ki je bil na komunistični konvenciji v Michiganu znan pod imenom "sodrug" Day, je ostal lojalen gospodarjem, pa je danes spoštovan človek, četudi špijon. Oba, Morrow in Bailin, sta edina v mišljaju, da je komunista zelo lahko vleči za nos. Govori radikalno, bodi pripravljen delati v njihovih odborih, obdržuj navdušujoče, revolucionarne govore, pa te bodo imeli za najboljšega sodruga. Na ta način je bilo mogoče priti pretkanim špijonom v najzaupnejše komunistične kroge in tako je bil justični department poučen o vseh njihovih konferencah, medtem ko se članstvu ni objavljalo ničesar razun revolucionarne proglase.

Dne 11. aprila to leto je izdal izvrševalni odbor komunistične stranke proglas, da je stranka razpuščena in da se bodo v bodoče vršile vse aktivnosti legalno v področju Worker's Party. Na konvenciji v Michiganu je bilo sklenjeno z enim glasom večine, da se nadaljuje s podzemsko akcijo. Nato je sledil vpad detektivov, razkrinkanje Morrowa in Bailinove izpovedi, in končno michiganska obravnava proti udeležencem konvencije. O Fosterju, ki je bil prvi na obravnavi, se porota ni mogla zediniti o krivdi ali nekrivdi in je danes prost. Na zatožni klopi je sedaj Ruthenberg.

Dne 18. marca je imelo vodstvo komunistične stranke v New Yorku sejo, katere se je udeležil tudi Chas. E. Ruthenberg, ki je prišel iz St. Josepha, kjer je nastopal kot Fosterjeva priča. Ko se je čez nekaj dni vrnil na obravnavo proti Fosterju, je državni pravdnik pokazal in prečital poročilo o newyorški tajni seji in Ruthenberg je priznal, da je poročilo resnično. Kdo je bil špijon v tem slučaju? Med članstvom gredo govorice, da je eden vodilnih glav komunistične stranke špijon in ker je bila stvar razkrinkana tako daleč, so prišli ostali komunisti do prepričanja, da je vsa njihova "tajnost" le

farsa. Zato so stranko razpustili in tako je konec gromovitih apelov in proglasov, s katerimi je pozivala komunistična stranka, sedaj ena sedaj druga frakcija, ameriški proletariat v akcijo za strmoglavljenje kapitalizma.

Letošnji 1. maj je praznovalo ameriško delavstvo razkopano; ničesar enotnega ni bilo prirejenega. Ameriška legija je tudi praznovala 1. maj in svojim priredbam je dala demonstrativni značaj proti priredbam zavednega delavstva. Tudi prvomajske bankete so priredili, toda v hotelih. Ako bi delavstvo hotelo, bi bile vse majske demonstracije Ameriške legije in novo ustanovljene organizacije "Minute Men of the Constitution" senca v primeri z delavskimi manifestacijami. Toda kar ni bilo letos bo morda drugo leto, ako ne drugo, pa prav gotovo enkrat poznej. Delavstvo ne bo vedno sledilo Morrowom in drugim provokatorjem na eni strani in prodanim kapitalističnim unijskim odbornikom na drugi strani.

Sodrug, ali opazate jačanje socialističnega gibanja? Treznost, volja za resno delo prihaja med delavske vrste! Klubi J. S. Z. postajajo aktivnejši, novi se ustanavljajo. Socialistična stvar je preizkušena v ognju, naše bojne metode so plod dolgoletnih borb, zato napredujemo, zato smo prestali histerijske napade z ekstremne levice in reakcionarne desnice. Radi smotrenega dela ne delamo tako pogubnih napak in jih lažje popravljamo. Sodrug, ki so od vsega začetka trdili, da se mora radikalno ameriško delavstvo, ki se je ločilo od stranke, povrniti na stara pota socialističnih aktivnosti in socialistične taktike, so bili v pravem. Dokazi postajajo vsaki dan jasnejši.

Vse oči obrnjene na Rusijo.

Če se dogodi, da je človek brez dela v Floridi, ga aretirajo, obsodijo na prisilno delo in ga dajo v najem kaki privatni firmi ali posamezniku, kateremu dela kot suženj. Pri delu ga priganjači pretepajo in ga na take načine prisilijo, da napravi še več dela kakor ga po svojih fizičnih močeh more napraviti. Če ne zadosti pri delu zahtevam gospodarjev, ga priganjači mučijo in pretepajo za las manj ko do smrti in včasih tudi za las več.

Ampak kdo bi se brigal za take reči — Florida je v Zedinjenih državah — ampak ali ni nekaj groznega, kar se godi v Rusiji?

"Milwaukee Leader".

Socializem pride, kadar bo človeštvo zrelo za socializem. Danes se nahaja, seveda nezavedno, v taboru sužnjedržcev kapitalističnega sistema.

Katoliška stranka v Italiji in Mussolini.

Leta 1919 so katoliški duhovniki in laiki liberalnih nazorov ustanovili v Italiji katoliško stranko. Vatikan se je dolgo časa držal načela da katoličani ne smejo priznati sedanje italijanske vlade in Savojske dinastije, ki je oropala papeže za posvetno oblast. Končno je Vatikan izprevidel, da s tako taktiko ne bo v nobenem oziru koristil svoji stvari in je molče privolil v ustanovitev popularne stranke, kakor se naziva italijanska klerikalna stranka. S časom se ji je pridružila vsa italijanska duhovščina in starokopitna s tradicionalnim katoliškim duhom prežeta italijanska aristokracija in v stranki sta se pojavile dve struji, reakcionarne in liberalna. Ena je bilo na strani privatnih interesov, druga je propagirala razdelitev veleposestev in socialne reforme. V volilnih bojih je ta stranka pridobila petino glasov. Njen vođa Don Luigi Sturzo je pokazal mnogo politične spretnosti in je postal vplivna oseba v italijanskem političnem življenju.

Slabost stranke se je bolj in bolj kazala v enotnosti mišljenja glede socialnih problemov. Dasi je bila v cerkvenih ozirih enotna in je zahtevala uvedbo krščanskega nauka v šole in uvajala verski vpliv v javne institucije, se je razhajala takoj, kadar so bila v ospredju gospodarska vprašanja. Reakcionarne struja se je družila z nazadnjaki vseh vrst, medtem ko je liberalna struja vodila boj za reforme, ustanovljala kooperativne prodajalne, poljedeljske zadruge, zborovalne domove itd.

Zadnje omenjena struja je bila proti fašizmu in bi rada nastopila s socialisti in komunisti proti Mussoliniju in njegovim črnosrajčnikom. Prej omenjene razlike v klerikalni stranki pa so preprečile enoten nastop in kooperacijo z drugimi protifašističnimi elementi. Še več. Ko je Mussolini prišel na vlado, je zmagała struja naklonjena fašizmu in stranka je izrekla, da bo podpirala Mussolinijevo vlado. V nji je dobila štiri ministerske sedeže in Mussolini je dal katoličanom nekaj koncesij, med drugim uvedbo veronauka v šolah in dal je obesiti razpela v šolske sobane. Ampak Mussoliniju je bila stranka vseeno napoti in je pričel po ovinkih voditi propagando za razpust klerikalne stranke, češ, da sedaj ni več potrebna, njeni člani pa naj se pridružijo direktno črnosrajčnikom. Ampak katoliške mase in napredna struja v stranki je bila sovražna fašizmu in na zadnjem strankinem zboru so bile sprejete resolucije fundamentalno sovražne fašizmu in Mussolinijevi diktaturi. Toda klerikalni poslanci so se po zboru izrekli za brezpogojno podpiranje fašistične vlade, dasi so klerikalni ministri

radi sprejetij resolucij strankinega zbora odstopili.

Reakcionarni elementi v katoliški stranki so s pomočjo Vatikana pozneje razbili stranko in jo reorganizirali na bolj reakcionarni podlagi, liberalna duhovščina pa je dobila ukor. Don Sturza smatrajo v Vatikanu za preveč radikalnega, da bi vodil katoliško stranko v sedanjem času in tako se bo moral umakniti v ozadje, vodstvo pa prepustiti ljudem, ki bodo bolj lojalni vladi.

Ko je prišel v Washington nov papežev delegat, se je v nekem intervjuvu zelo laskavo izrazil o Mussoliniju in dejal, da ga vodi pri njegovem težavnem delu sama božja previdnost.

Iz te izjave sije vsa propalost papeževe diplomacije. Mussolini je s svojo bando zakrivil mnogo brutalnih umorov, fašisti so poklali par tisoč delavcev, razbijali delavske lokale in tiskarne, mučili tiste, ki niso brezpogojno pristegli na fašistični evangelij, in vse to brutalno delo vodi po izjavi papeževega nuncija v Washingtonu božja previdnost. Mussolini ni klal samo socialiste in komuniste, ampak tudi pristaše radikalnega krila italijanske klerikalne stranke. Kljub temu je Vatikan z Mussolinijem in ga blagoslavlja.

Masa italijanskih katolikov je proti Mussoliniju in njegovemu fašizmu; to je dokazal strankin zbor. Ampak volja ljudstva ne šteje. Vatikan odločuje in odločuje v prilog Mussolinija.

Kakor je papeževa politika na strani sedanjje italijanske vlade, tako sklepa prijateljske vezi z reakcionarno francosko vlado. V Franciji so se vodili leta nazaj ljuti boji proti vplivu katoliške cerkve, na krmilo so prišle kot posledica tega boja liberalne stranke in izvedle ločitev cerkve od države, zaplenile ogromno cerkveno premoženje, odpravile redove in prekinile diplomatske stike z Vatikanom. Ampak časi se spreminjajo. Francoska vlada, taka kot je danes, je spoznala, da bi ji Vatikan pri njeni politiki lahko koristil in zato pripravlja javno mnenje na zopetno obnovitev prijateljskih zvez s papežovo diplomacijo.

"Proletarec" dobiva več in več naročnikov, k čemu so pripomogli napadi nasprotnikov na ta list. Reakcionarji so izrabili priložnost udariti po Proletarcu, češ, sedaj ga bomo uničili. Njihov namen je bil preveč prozoren in zavedni delavci so kmalo razumeli, kaki elementi se oglašajo za čuvaje narodovih interesov. Rezultat je, da so se podvizali pri agitaciji za širjenje Proletarca.

Kadar slišite kričavega govornika, ki vas prepričuje, da so upori edino zdravilo za izboljšanje delavskih razmer in da je že vse zrelo za revolucijo, samo udariti je treba, — si predstavljate, da je ali blaznež, ali pa agent provokator v službi privatnih interesov ali pa v službi vladnega špijonažnega oddelka.

Kdo dela industrialni nemir?

Roger W. Babson ima institucijo, katere oskrbuje industrialce in businessmane sploh z informacijami o položaju in s statistikami, tikajočih se socialnih in gospodarskih razmer.

Meseca marca je poslal svojim naročnikom, katere ima večinoma med delodajalci, buletin, v katerem jih svari pred negovanjem provokatorskih agencij, katere vzdržujejo za ubijanje unij in radikalnega gibanja med delavci.

Med drugim pravi Babson: "Ako so vse Bailinove izpovedi resnične, ne vemo. Morda so samo delno resnične. Najvažnejše pri tem je to, da se reči, o kakršnih je izpovedal Bailin, dnevno dogajajo v naših industrijah. V deželi je celo število takih špijonskih agencij. One delujejo pod vsakovrstnimi imeni, ki zakrivajo njihove prave namene. Naši delodajalci jim plačujejo za to delo ogromne vsote . . .

"Podpiranje teh provokacijskih agencij je od strani korporacijskih vodij velika napaka. Agentje provokatorji delajo nemir tam kjer ga prej ni bilo . . . Oni so največji širitelji hujskajočega radikalizma . . . "Vrtanje znotraj", ki ga propagirajo radikalni agitatorji, je kaplja v vrtanje, ki ga vrše špijoni za plačo, in jim jo dajejo delodajalci. Te špijonske agencije imajo nalogo pronajti kje in kako se vrše radikalne aktivnosti in če jih ne najdejo, jih napravijo sami ali pa si jih izmislijo . . ."

Špijonstvo v delavskih organizacijah je stara reč. V vsaki stavki delujejo agentje provokatorji, ki so trenirani za ta posel. Eni pozivajo stavkarje na nasilna dejanja, drugi trošijo sumničenja o poštenosti unijskih vodij, tretji pripovedujejo o izdajstvih voditeljev, četrti širijo vsakovrstno govornice, da delajo z njimi konfuzijo med stavkarji.

V izgredih buttskih rudarjev l. 1914 so igrali agentje provokatorji veliko vlogo. Zastopani so bili med ekstremisti in v reakcionarnem vodstvu buttske unije rudarjev. Na tisoče in tisoče špijonov je izvežbanih za "vrtanje od znotraj" v delavskih organizacijah. In na stotine se jih je zadnjih par let vežbalo v komunistični stranki, ker jim je dala tako izvrstno priliko učiti se ruvarjenja in razdiranja. Teh provokatorjev je že toliko, da so pričeli razumnejšim ljudem v kapitalističnem taboru presedati in danes se marsikdo vprašuje, koliko je bilo resničnega radikalnega bavljenja, ki je vsaki dan štiridesetkrat napravil zaroto strmoglaviti vlado in koliko umetnega, porojenega v glavah agentov provokatorjev.

Ljudje kot je, n. pr. Babson, so prišli do prepričanja, da je dovolj nazadnjaških unijskih vodij, katere ni treba niti plačati za službovanje kapitalističnim interesom. Špijone, ki nastopajo bodisi kot ekstremisti ali drugače, je

treba plačati in poleg tega sejejo še "industrialni nemir", katerega je potem težko "miriti".

Ako bi bilo ameriško delavstvo politično bolj izobraženo in bolj razredno zavedno, bi agentje provokatorji ne imeli tako lahkega dela. Ampak med nepoučeno maso, vsebujoča delavce raznih narodov in raznih nazorov, nepoznavajoča metode kapitalistov, imajo kričavi provokatorji lahak posel. Stavkarji ničesar rajše ne verjamejo, kakor da jih voditelji vsaki dan parkrat prodajo. Pri tem pa ne pomislijo, da vodi delavstvq svoje stavke tako, da samo sebe prodaja. Učilo naj bi se solidarnega nastopanja, zanimalo se za svoje organizacije, se poučilo o njih, pa bi ne bilo mesta za uničujoče govorce in stotere razdiralne poiskuse, ki so v naprej aranžirani v pisarnih agencij, katerih služba je razbijati stavke in delavske organizacije.

Debsovi shodi.

Socialistična stranka je aranžirala po raznih mestih shode, na katerih nastopa kot glavni govornik E. V. Debs. Na shodu v Mineapolisu, Minn., ki se je vršil 22. aprila, je bilo nad šest tisoč ljudi. Debsu so oskrbeli častno spremstvo Veterani svetovne vojne (World War Veterans). Ta organizacija veteranov je Ameriški legiji trn v peti. "Veterani svetovne vojne" so demokratična organizacija; v nji so bivši vojaki, ki propagande in obljub patriotičnih profitarjev niso vzeli za sveto pismo, ampak za to, kar je bila, za zavajanje publike, da so ložje ribarili v kalnem in si nagrabili nove milijone v času, ko so se vojaki po zatrdilih profitarjev borili za demokracijo in druge lepe reči. Ameriška legija je zahtevala, da se Debsa ne sme izpustiti iz ječe, "Veterani svetovne vojne" so delovali z drugimi delavskimi in liberalnimi organizacijami, da se Debsa in druge politične jetnike osvobodijo jetniških zidov.

Kakor na drugih shodih, je Debs tudi na tem posvetil največ časa agitaciji za socialistično stranko, za osvoboditev razrednih jetnikov in med drugim se je zelo laskavo izrazil o veteranih, ki nočejo biti orodje v rokah trgovskih komor in kapitalističnega časopisja.

Dne 4. maja bo govoril Debs v Buffalo, N. Y., 6. maja v Indianapolisu, 10. maja v Providence, 11. maja v Bostonu, 13. maja v Newarku, 15. maja v Baltimore, 17. maja v Detroitu, 22. maja v New Yorku in 25. maja v New Haven. Mesta v Pennsylvaniji, v katerih se bodo vršili Debsovi shodi, so omenjena na drugem mestu.

V mnogih mestih je težko dobiti primerno dvorani za Debsove shode. Kadar odbor lastniku ali lastnikom dvorane pojasni, da želi najeti dvorano za shod, na katerem bo govoril

Debs, jo kratkomalo odrečejo. Tako verujejo denarni magnatje in trgovske komore v svobodni govora.

Organizirano delo.

Dandanes živimo v dobi organiziranega dela, ki si ga tolmačimo v dvojnem smislu. Sedanji moderni industrijalni obrat zahteva organiziran način dela v proizvodnji. Križajoči se interesi med delom in kapitalom pa silijo delavstvo, da se organizira tudi za varovanje svojih pravic kot razred proti razredu. Zgodovina dela je zgodovina človeškega plemena in glavno vprašanje je bilo že v početkih zgodovine vedno vprašanje razmerja med delavci in delodajalci. Kahi od nekdaj so nekateri delali za druge, ki niso delali. Sistem izkoriščanja je torej star kakor človeštvo same, le, da so bili ti sistemi v davni prošlosti zelo primitivni, v mnogih ozirih pa veliko bolj barbarski od današnjih.

Izkoriščanja so porajala odpor zatiranih in izkoriščanih, sedaj v tej sedaj v drugi obliki. Iz takih in podobnih razmer se je porodil organiziran delavec v smislu, kakor ga poznajo današnje delavske unije.

Delavec se že dolgo zaveda — ako ni popolnoma slep — da mora velika večina ljudstva delati za druge. Če čita časopise, lahko razvidi iz njih, kako nekateri opravljajo stotisočake in milijone dolarjev na letoviščih, v igralnicah, za lepotečje, orgije itd. Danes gre hčer čikaškega multimilijonarja na potovanje v Evropo. V Parizu potroši \$50,000, v Londonu zopet toliko, v Italiji isto, v Švici razmetava, potem gre v Monte Karlo, nato v Nemčijo in tako naprej. Ko se tam naveliča, pride domov v Chicago, kjer ostane dva dni, nato se odpelje na zimsko zabavišče v Florida, kjer postane tam dolg čas gre na Kubo, nato v Colorado in v Kalifornijo. Za spremembo gre za dva meseca na potovanje po orientu. Kdo je spravil ta denar skupaj, ki ga troši stotine brezdelnežev na ta način? Kdo jim je zgradil krasne rezidence v ekskluzivnih distriktih ameriških mest in v letoviščih? Kdo jim omogoča vse čare potovanja v elegantnih železniških vozovih? Kdo jim oskrbi sredstva za nabavo limozinov, služinčadi itd?

V tovarnah, rudnikih, topilnicah in vsakovrstnih delavnicah se muči milijone in milijone ljudi dan za dnem dolge delovne ure za boro plačo. Ko je leto dni pri kraju, nima povprečen delavec ničesar, lastniki delovnih sredstev si pa dele milijonske dividende. To je kondensirana vrednost dela. Delavec je dobil za svojo proizvodnjo vrednost toliko kolikor mu je po nazorih posestnikov delovnih sredstev potrebno za preživljanje, pa še tega mu ne dajo radi. Ostala vrednost pa ostane lastnikom, ki jo kondensirajo v denar katerega si razdele na koncu leta. Ta jim omogoča rajanje in vse tiste udobnosti, kakršne si je mogel izmisliti današnji človek. V takih razmerah je delavec spoznal, da se kot posameznik ne more uspešno potegovati za svoje pravice, da si ne more sam izboljšati svojega položaja.

Kapitalizem je bil tu preje kakor delavske unije. Še danes so v Ameriki ogromne industrije, n. pr. jeklarska, ki operirajo z neunijskim delavstvom. Poskusi, da si izvojujejo priznanje svoje organizacije, se niso posrečili in jeklarsko delavstvo je tam kakor je bilo. S prizadevanji za organiziranje bo nadaljevalo, toda tako delo je zelo otežkočeno po splošnem po-

razu. Ampak prej ali slej bo moralo vendar iti v boj v tako sklenjenih vrstah, da bo poraz nemogoč. Kajti od delavstva in ne od jeklarskih kraljev je odvisen obrat.

Najprvo so se organizirali delavci gotovih strok v strokovne unije, katere še danes prevladujejo v Zedinjenih državah in to je tudi vzrok, da je še tolikšna masa delavstva izven organizacije. Stare strokovne unije se drže svoje starokopitne forme, toda ideja industrialnega unionizma vendar prodira med delavske mase. Imamo že precej unij, ki so organizirane ne več po strokah ampak po industrijah. Imamo razne organizacije, ki propagirajo industrialni unionizem, in sicer ene, ki so samostojne unije, in druge, ki narišajo okoli sebe pristaše, katere vzgajajo za propagatorje industrialnega unionizma v obstoječih strokovnih delavskih organizacijah.

Namen povprečne delavske unije je izboljšati položaj svojega članstva v prizadetih obratih in izven njih. Ni se strnilo v organizacijo, da bi napadalo in strašilo, temveč združilo se je iz potrebe do zakona organizacije, ki je najsilnejša in največja postojanka civiliziranega ljudstva.

Temeljni vzrok za obstoj delavskih unij je, da je delavcem omogočeno, da se z njihovo pomočjo in po njih uspešno pogajajo z delodajalci. Dokler je delavstvo neorganizirano, mu fudi eventuelni štrajki ne pomagajo mnogo, ker so v nekaj dneh zadušeni. Vse nekaj drugega je, če je močno organizirano. Najboljšo primeru v tem oziru nam nudijo mogočne krojaške unije.

Namen delavskih unij je, da se združijo v eni organizaciji vsi oni, ki so zaposleni ali možni, da bi bili zaposleni pri kakšni gotovi obrti ali industriji in da se zahteva in zagotovi za vsakega izmed njih največja plača, ki jo zaslužijo po svojih zmožnostih, krajši delovni čas, higienski izboljšave in boljše razmere sploh. Današnje delavske unije ne zahtevajo — razum par izjem — da bi moral biti vsak delavec enako plačan, temveč, da bi vsak prejemal predpisano minimalno mezo.

Organizirano delavstvo je naravna posledica razmer, ki jih je porodil moderni družabni in industrijski položaj, a njegov obstoj je neizogiben uspeh napredujoče izobrazbe, ki se pojavlja vedno silneje in je tako prikladna moderni dobi.

Današnje razmere zahtevajo izobraženega delavca in takemu se ne bodo mogle kratiti njegove pravice. Socialisti se v polni meri zavedamo te resnice. Kritike proti nazadnjaškim unijam ne izdajo, pač pa leda izobraževanje članstva takih unij. Članstvo je zrcalo, v katerem odseva vodstvo, ali pa če obrnete ohratno; slika je v obeh slučajih enaka.

Kapitalizem ne mara nobenih delavskih organizacij in najljubše mu je, kadar more netiti medsebojni spor delavskih unij in političnih struj. Še nikdar ni bila v delavskem strokovnem in političnem gibanju toliko provokatorjev kakor jih je v sedanjih časih. Ko bi bilo delavstvo tako izobraženo kakor ni, bi ti kapitalistični agentje ne imeli tako bogato polje kakor ga imajo.

Organiziran delavec mora slediti delu svoje organizacije; zanimati se mora zanj; udeleževati se sej svoje unije; posegati v debate; širiti razredno zavest; razkrinkavati lažnjiva poročila v kapitalističnem časopisju in pred vsem, biti mora oprezen pred "voditelji", kateri se rinejo v ospredje z demagogijo. Prehitrati mora njihovo prošlost, njihove prave namene, njihovo taktiko. To je najboljši način, da se ubra-

ni poznejšim komplikacijam in da se obvaruje organizacijo nazadovanja ali razpada. Marsikaka unija je bila uničena od delavstva samega, ker ni bilo dovolj razsodno spoznati, kam ga vodijo novi "voditelji", ali kam ga bodo zapeljali stari. Ko je bil namen dosežen, so voditelji izginili, pa se eni zopet pojavili kje drugje pod spremenjenimi imeni.

Izobrazba delavstva v razrednem smislu je prvi pogoj za uspehe v delavskem gibanju. Čim več izobrazbe, večji in dalekosežnejši bodo uspehi.

Če bi delavstvo hotelo razumeti.

V marčni izdaji "North American Review" piše Mr. Ben W. Hooper, načelnik Železniškega-delavskega odbora, ki je pomagal zlomiti stavko železniških delavcev, o nevarnosti, ki grozi Ameriki, če bo delavstvo pričelo s samostojno politično akcijo. "Do zadnjega časa," piše Hooper, "se je ameriško delavstvo zadovoljilo delovati samo na polju strokovnih organizacij, med tem ko je bilo v politiki pridruženo demokratski ali republikanski stranki. Le sempatam je delavstvo skušalo uveljaviti svoj vpliv s samostojno politično akcijo, toda taki pojavi so bili le lokalnega pomena; ker te akcije niso imele nobenega definitivnega programa, niso vzbujale kake pozornosti. Sedaj pa je opazati, da se nagiba velik del delavstva v strugo radikalnega socializma. V teku je zelo močno gibanje da pritegne organizirano delavstvo za za-veznike socializma."

Hooper je v ameriškem kapitalističnem svetu prominentna oseba. Kar napiše, je nekak klic kapitalistom, naj bodo pozorni. In tako jih opozarja tudi na nevarnost delavskega časopisja. "Bilo bi dobro," pravi Hooper, "da bi businessmeni, profesionalci in konservativni delavci vzeli v roke tuintam kak radikalni list. V njih bi našli reči, ki bi jim vzbudile več pozornosti kakor novice v dnevnem časopisju." Izvaja, da kar je danes morda še nepomemben list po mnenju businessmanov in konservativnih, delavcev, utegne postati jutri pomemben in na to nevarnost jih opozarja.

Mi nimamo ničesar zoper Hooperjevo sugestijo; celo ugajalo nam bi, če bi naši "konservativni" delavci, trgovci in profesionalci čitali list, o katerem so pred 17. leti rekli, da je brez pomena, in da mu je usojeno kratko življenje, toda kakor vidimo so se zmotili. In še večji pomen bo imel v bodočnosti, katera spada nam.

Ameriška sodišča in privatne detektivske agencije skušajo s sodnimi obravnavami zatreti ideje. To so poskušali že davno, ko človek še ni imel sodišč in ječ, ne orožja, ampak le glavarje in gorjače. Ideje pa so živele kljub gorjačem, vislicam, grmadam in drugim načinom zatiranja. Ideja živi. Le nekatere propagatorje je mogoče uničiti. Ampak ideja, cilj, ta gre naprej.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

RAZPRAVA K ZBORU J. S. Z. IN DRUGO.

HERMINIE, PA. — Izmed dopisnikov, ki so se udeležili razprave o točkah dnevnega reda za zbor JSZ., so nekateri izrazili željo, oziroma sugestirali bodočemu zboru, naj spremeni formo Proletarcu iz sedanje v staro obliko navadnega časopisa.

O tem je razpravljal na svoji seji 15. aprila tudi klub št. 69, JSZ., na Herminie. Po izčrpani diskuziji se je dalo delegatu tega kluba nalog delovati na zboru, da se Proletarec ohrani v obliki revije tudi v bodoče. Argumenti, ki so vodili do tega sklepa, so: 1.) Proletarec ni list za dnevne novice, ampak list, ki prinaša vzgojevalne, propagandistične in informativne članke ter pregledne aktivnosti klubov JSZ. pod naslovom "Glasovi iz našega gibanja". Vse to gradivo je vredno, da se ga hrani in to je veliko lažje storiti, ako izhaja list v obliki revije. Liste, ki izhajajo v velikih formatih se navadno zavrže takoj, ko so v naglici pregledani. Revije se dene na stran, in ako nimaš časa, da jo čitaš danes, jo boš kak drug dan. Gradivo je vedno enakovredno, medtem, ko so novice čez par dni že zastarele. Kajti že beseda pove, da so novice poročila o najnovejših dogodkih in kakor hitro zastare, niso več novice. 2.) Argumenti, da bi se z drugačno formo lažje dobivalo naročnike, so najglasnejši, to je, vsak dopisnik jih navaja za glavni vzrok svojim priporočilom. Ali — mar se ljudje niso izgovarjali tudi poprej — ali se ne izgovarjajo sedaj, kadar jim ponujate kak angleški socialistični list, ki ima obliko navadnega časopisa? Ako ne bo imel več prilike izgovarjati se glede sedanje forme, bo našel kak drug izgovor. Agitatorji bodo pri širjenju socialističnih listov imeli med mlačnimi in nezavednimi delavci vedno težave, in tisti, ki so agitirali za Proletarca že pred leti, vedo, da so nezavedni delavci tudi takrat imeli izgovore, da so se "nadležnika" odkrižali.

Stališče našega kluba je torej proti spremenitvi oblike. Toda klub se je izrekel za povečanje lista v sedanji formi in izrekel je željo, da se mu naj da boljše platnice. Mi vemo, da pridejo tu v poštev finančni viri in da je povečanje in izboljšanje odvisno od boljših dohodkov. Raditega naj zbor razpravlja, kako povečati dohodke, da bi omogočili povečanje lista. Naša želja, in mislim da želja vseh zavednih slovenskih delavcev je, da postane Proletarec čim lepša, večja in popolnejša revija jugoslovanskega socialističnega delavstva. In da jo uresničimo, moramo delati, moramo skrbeti, da se list razširi, da dobi čim več gnotne podpore.

Da se razširi Proletarca čim bolj in pojača JSZ., je potrebno, da bi imela Zveza in njeno glasilo stalnega agitatorja na potovanju po naselbinah. Našemu delegatu je naročeno, da naglaša to potrebo na zboru.

Za ojačanje socialističnega gibanja med jugoslovanskim proletariatom v Zed. državah je potrebno, da pritegnemo v naš krog bivše sodruge, ki so zapustili zvezo vsled nesoglasij, ki so se porajala v nji med vojno, ali vsled razočaranja, in tiste, ki so mislili priti

do cilja po hitrejših potih, pa so končno izprevideli da takih stez ni.

Izgubiti ne smemo nobene priložnosti delati solidarno nastopanje delavstva in njega združenje na socialističnim praporjem. Naša stvar bo napredovala v mednarodni skupnosti, kajti le tedaj je mogoča postati sila, ki bi preprečevala nakane imperializma in kapitalizma vreči človeštvo v ponovno svetovno klanje. Naš glas mora priti v najvišje in najnižje ravnice, v katerih sede zastopniki ljudstva. V tem smislu ameriško delavstvo veliko greši, ker je v ustavodajnih in administrativnih zastopstvih najmanj ali skoro ni reprezentirano. Kako lepo priliko imamo izvajati tako visoko industrializirani deželi, kakor je ta, socialisti! Kako krasno priložnost imamo dobiti kontrolo v šolskih svetih in direktirati vzgojevalni sistem v našo mladino. Ker zanemarjamo te priložnosti, so vse javne institucije razun neznatnih izjem v rokah kapitalističnih strank.

Ako bomo samo godrnjali in preklinjali, bomo dolgo trpeli. Ne izgovarjajte se, da drugi ne delajo, da se ameriški delavci ne brigajo za stvar. Najprvo vsprajajte sebe, če vi delate, če sami dajete ostalemu delavstvu dobre vzglede. Ustanovljajte socialistične klube, napravite že obstoječe čim aktivnejše, delujte na vseh akcijah, pri katerih se gre za izobrazbo in klanje delavskega ljudstva.

V tistih okrožjih, kjer obstoje socialistične okrajne organizacije, bodite aktivni tudi v njih. V okrajni Westmorelanda je precej socialističnih klubov, ki pa niso vsi zastopani v okrajni organizaciji. Izvolite svoje zastopnike in jih pošiljajte na seje okrajnega centralnega odbora. Naše kampanje bodo uspešne, če bodo vse organizacije sodelovale v njih. Vaš vpliv se bo čutil, ako boste kooperirali z okrajno, državno in celokupno stranko. Seje County organizacije v Westmoreland se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2:30 popoldne v Irwinu. Za številko prostora, kjer se vrše seje, ne vem, toda ga je lahko najti; nahaja se par hiš zadaj za Citizens National Banko. Zborovalni prostori so v pritličju.

Ko sem bil zadnjič na seji centralnega odbora, je bilo navzočih kakih trinajst delegatov. Opazil sem, da se je naselilo med sodruge več življenja in vaje za delo. Skoro vsaki je med drugim poročal, da je dobil štiri ali več naročnikov na glasilo socialistične stranke v Pennsylvaniji, "The Worker", ki izhaja v Readingu. Tudi poročila o naraščanju članstva stranke so bila razveseljiva. Kluba v Jeanette in Greensburg sta se reorganizirala; stvar gre torej naprej. Zastopnik iz Kensingtona je poročal, da bo na shodi govoril E. V. Debs dne 30. maja; strankino glasilo "Socialist World" poroča, da se bo vršil ta shod v menjenega dne ob 2. popoldne v Pittsburghu, Moore Square Garden, East Liberty. Vstopnina na shod je 50c. Pripravite se, vsakdo ki le more, da gre na shod in čuje bodrilni glas enega naših prvih borec za delavske pravice in za socializem.

Zadnjih par let nam pripovedujejo, da je socialistična stranka mrtva, da je ni več, da je razpadla, da je ostalo v nji le še par članov itd. Ampak, socialistična stranka je danes kot je bila nekoč največja in najpomembnejša organizacija razredno-zavednega delavstva v Zed. državah. Luč socializma je obsevila ves svet in

ni v najbolj nazadnjaške dežele je že prišlo socialistično gibanje.

Za izvedbo socializma je potrebno svetovno socialistično gibanje; ako je socialistična stranka močna v eni deželi, v sosednih pa šibka, ne more mnogo napraviti niti tam, kjer je močna, ker so reakcionarne sile solidarne, kadar je treba iti v boj proti delavstvu. Na ta naloga je, da napravimo gibanje močno tukaj, da pomagamo sodrugom v drugih deželah in oni nam. Po naš je delavsko ljudstvo v večini, povsod postanemo lahko vladajoč faktor. Dokler bo ostal kapitalistični sistem, kapitalistične države s kapitalističnimi mejami bodo vojne neizogibne. Socialisti jih ne bodo mogli preprečiti, dokler ne bodo imeli te moči. Imeli pa je ne bodo dotlej, dokler bodo vse pomembnejše države v rokah kapitalizma.

Ljudstvo prihaja zelo počasi do spoznanja, ker se lahko uči. Pa tudi učiteljev je malo. Po vsi Evropi in kajti vlada beda in nepopisna mizerija. In vendar, ljudstvo je še toliko nevedno, da še ni dozorelo strmo glavitati sedanji gnili sistem. Nezadovoljno je, razgraja, demonstracije prireja, in to je vse. Uči se pa malo ali nič. Kakor tukaj, gredo tudi tam naprej. Skokov ne delajo, se jih ne more. Čez noč se ne more opraviti tako velike naloge, kakor je premenitev družabnega reda. Ampak preminja se! Sodrugi, ki so s počasnim potekom gibanja nezadovoljni, naj imajo potrpljenje. Vse pride, ampak če ne tako hitro kot bi radi, naj spoštevajo, da so se borili drugi pred njimi dobro vedoč, da ne bodo v svoji življenski dobi dosegli cilja. Velika mesta niso zrasla tekom ene generacije, kapitalizem se ni zgradil v desetih letih in tudi socializem se ne bo.

Ko sta pisala Marx in Engels svoje veliko delo, nista mislila, da pride socializem nekega lepega jutra in ko se prebudita, ne bo več kapitalizma. Vedela sta in povedala, da bo borba dolgotrajna, naporena in brezobzirna, toda zakon razvoja je za bodočnost na strani socializma. Delavsko gibanje torej ne more biti poraženo in posamezne zmage nasprotnikov so le malenkostni spopadi v dolgotrajni vojni razvoja, ki nima ne konca ne mej. Boriti se je treba naprej in prinašati trtve za našo stvar. Kadar ne bo nas, bodo drugi nadaljevali boj in če mi danes prenehamo, bodo drugi vzeli naša mesta. Veliko se jih je umaknilo, toda boj se je nadaljeval.

Maso moramo učiti. Ako si agitator, si prizadevaj, da spraviš v roke delavca, ki ne ve ničesar o socializmu, dober list in ga pripravi, da ga bo čital in razumel. Z grda ne opraviš pri taki agitaciji nič; skušaj z lepa. Ako ne boš uspel danes, boš morda drugič. Prisiljenost ni dobra. Ako te n. pr. dekle ne mara, jo boš morda s časoma pridobil, ako ne boš uspel hiti tedaj, jo ne nadleguj. Prisiliti jo v zakon s človekom, ki ga ne mara, pomeni nesrečo za družino in pa "družinske razmere".

Na svetu je med delavstvom danes mnogo konfuzije. Mnogim ne gre v glavo, zakaj je bil prevrat mogoč v Rusiji in zakaj ne drugje. In večinoma argumentirajo na ta način taki, ki niso nikdar ničesar vedeli o Rusiji in tudi danes ne vedo drugega kakor da v Rusiji ni več carizma in da jo vladajo boljševiki.

Kdor ve, da je imela izmed vseh velikih držav na svetu Rusija najbrutalnejši in najbolj nazadnjaški režim, kdor ve, kako je ta režim zapostavljal in izkoriščal do 180.000.000 ljudstva, ki je živelo pod carjevo vlado, je vedel, da mora priti v tako carstvo krah. Prišel je s svetovno vojno. Zavedno delavstvo in izobraženci, ki so simpatizirali z ljudstvom, so poskušali

z revolucijo v velikem obsesgu po rusko-japonski vojni l. 1905, toda carizem jo je udušil v krvi delavskih mas. Svetovna vojna pa je zrahljala zastareli, krepa-joči carizem do temelja in tako so bili v tej ruševini dani pogoji za preobrat. Kar je stara Rusija zamudila, hoče pod novim režimom nadomestiti. Svoje prebivalstvo hoče naučiti čitati in ga napraviti pristopnega napredku. Kadar si Rusija opomore, da zopet postane žitnica Evrope, kadar se njeno ljudstvo vzgoji za novi sistem, tedaj bo lahko nudila zunanjemu proletariatu veliko pomoč. Danes pa jo sama potrebuje. Revolucija je izvršena, na krmilu je nov režim že peto leto kljub napadom sovražnih sil od vseh strani, ampak glavno delo, gospodarska obnova Rusije, to je komaj pričeto. In vzelo bo leta in leta dela, predno postane Rusija dežela blagostanja.

Človek bi rad napisal marsikaj, pa ga ljudje tako radi napačno razumejo. Ne gre jim v glavo, da se razmer ne more premeniti na mah, da nov režim, tudi če je v delavskih rokah, še ne pomeni hipne gospodarske premembe na boljše, pač pa začasno na slabše.

Na svetu se je že marsikaj izboljšalo, toda tako počasi, da človek premembe niti ne opazi. Vse tehnične iznajdbe novejših let se mu zde, kakor da smo jih že od nekdaj imeli. Edison je pred leti dejal, da pride doba, v kateri bo človek delal le dve uri na dan. Izpopolnjena tehnika in družabni sistem bo to omogočil. Bogastva se danes ustvarjajo z neverjetno hitrico in produkcija se množi v toliki meri v tako velikem obsegu, da bi se stari mojstri čudili, če bi vstali iz svojih grobov.

Lahko bi bilo na svetu že danes lepo, če ne bi bilo v ljudeh še toliko medsebojnega sovraštva in zavisti, toliko nesloge kakor jo je. Vse to bo izginilo, kadar bo izobrazba povprečnega človeka na mnogo višji stopnji. Agitator mora vedeti, da se ne more posameznika v naglici izobraziti in ga napraviti zavednim. Še težje je izobraževalno delo v masnem obsegu. Toda raditega še ni treba obupavati. Ko pride agitator utrujen od svojega agitacijskega dela domov, naj se umiri, naj uduši uzrujenost, razvedri se naj in ob drugi priliki bo zopet opravljal težavno delo v najboljšem razpoloženju. — ANTON ZORNIK.

Poziv na sestanek za ustanovitev socialističnega kluba v Homer City, Pa.

HOMER CITY, PA. — Vsem tistim, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem in so pripravljene delati za socializem, naznanjam, da se vrši v nedeljo 6. maja zborovanje v S. N. D., na Homer City, na katerem bomo reorganizirali socialistični klub št. 198, ali pa ustanoviti novega. Zborovanje bo torej zelo važno in raditega pridite polnoštevilno dne 6. maja na sestanek. Privedite seboj somišljenike, katerih nisem imel prilike obiskati.

NAPREJ ZA SOCIALIZEM!

W. J. LAZAR,
Box 227, Homer City, Pa.

Priredba kluba št. 2, JSZ., v Glencoe, O.

GLENCOE, O. — V soboto dne 5. maja priredi socialistični klub št. 2 v prostorih Andy Kravanje domačo zabavo, na katero vabimo vse zavedno delavstvo tu in v okolici. Odbor se trudi vse potrebno preskrbeti, tako da boste s postrežbo zadovoljni. Igrala bo izvrstna godba, torej bo tudi plesalcem ustrezno.

Rojaki, pridite dne 5. maja v našo sredo. — Odbor.

Desetletnica S. N. Doma v Waukeganu.

WAUKEGAN, ILL. — Slovenci v Waukeganu in North Chicagi obhajamo slavnost desetletnice svojega Doma, ki je eden najlepših domov, kar jih je do danes zgrajenih v slovenskih naselbinah.

Slavnost se je pričela v soboto 28. aprila z vprizoritvijo igre "Veriga", s pevsкими in drugimi točkami. V nedeljo 29. aprila je bila na programu igra "Rodoljub iz Amerike." V soboto 5. maja prirede skupna društva veliko veselico in v nedeljo 6. maja pridejo igralci socialističnega pevskega in dramskega zbora "Naprej" iz Milwaukee, ki bodo vprizorili igro "Sin", drama v štirih dejanjih. Pri vseh teh priredbah sodelujejo tukajšnja slovenska podporna društva, Narodna čitalnica itd.

Ob tej priliki naj omenim, da se nam bo nudila v nedeljo 20. maja zopet priložnost videti lepo igro. Dramski odsek kluba št. 1 iz Chicage in tukajšnji socialistični klub št. 45 vprizoritita znamenito Cankarjevo dramo v treh dejanjih "Kralj na Betajnovi" v dvorani S. N. Doma. Na našem odru je bilo vprizorjenih že lepo število iger in razun malih izjem so bile vse dramske priredbe dobro obiskane. To dokazuje, da se naši rojaki zanimajo za dramsko umetnost. In to nam je porok, da bo prostorna dvorana tudi ob vprizoritvi drame "Kralj na Betajnovi" napolnjena. — *Poročevalec.*

Za Springfield in okolico.

SPRINGFIELD, ILL. — Socialistični klub št. 47, JSZ., priredi v soboto 5. maja ob pol osmih zvečer v S. N. Domu velik shod, na katerem nastopi Frank Zajec, urednik Proletarca. Vse tukajšnje in okoliško delavstvo vabimo, da pride na ta shod v velikem številu.

Po shodu sledi plesna veselica in prosta zabava. Vstopnina na veselico je 50c; ženske v spremstvu so vstopnine proste.

Ker bi dne 1. maja tukajšnje delavstvo ne imelo priliko priti na našo priredbo, smo aranžirali vse potrebno za shod in veselico na tak dan, na katerega bi bila dana občinstvu priložnost, da nas poseti in čuje govornika ter se zabava po shodu v naši sredi. Raditega bo ta priredba ob enem naša prvomajska proslava. Nam je bilo zato, da dobimo občinstvo, raditega smo za to priliko napravili pravilo "boljše poznej kakor prej".

V soboto 5. maja vsi v Narodni dom! — *Dopisnik.*

Zahvala.

CLEVELAND, O. — Frank Cimperman je daroval knjižnici kluba št. 27 precejšnjo število knjig, katere je klub z veseljem sprejel. Na tem mestu mu izrekamo za ta dar zahvalo. — *J. K.*

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v dvorani društva Prostomisleci, št. 87, SNPJ. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — *Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.*

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM socialističnega kluba št. 233, JSZ., v RENTONU, PA., naznanjamo, da se vrše redne klubove seje vsako četrto soboto v mesecu ob 6. zvečer v prostorih klubovega tajnika.

Prihodnja seja bo v soboto 28. aprila. — *LOUIS GORŠIČ*, organizator.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Izkaz poslanih naročnin, nabranih v tekmi za razširjenje Proletarca, je ta teden izostal, toda bo priložen v prihodnji izdaji. Izmed že objavljenih knjižnic stantov bo v prihodnjem izkazu tudi nekaj novih.

Z letošnjo majsko izdajo Proletarca so naši čitatelje zelo zadovoljni. Dali smo jo tiskati par sto izstisov več kakor je bilo zanjo naročil, toda nam je v 2. izdaji pošla. Obrnili smo se na Cleveland in Milwaukee, kjer so jo naročili po 500 izstisov, naj nam nekaj izstisov pošle, da moremo izpolniti vsaj nekafera poznejša naročila. Opozarjali smo tajnike, naj pošljejo naročila pravočasno, ako hočejo prejeti majsko izdajo Proletarca. Ako jo sedaj ne dobe, ni naša krivda.

Ker smo že pri majski izdaji, bi bilo dobro še enkrat omeniti: Ali ne bi želeli vi vsi, katerim je na srcu, da se Proletarec ohrani in razširi, da bi izhajal vsaj teden v obsegu in po vsebini, kakor je bila majsko izdaja? Sodrugi in somišljeniki, to je izvedljivo, sam ako hočete vi. Agitirati bi morali za razširjenje Proletarca VSI, ne samo nekateri. Kar je mogoče v St. Boyganu, je mogoče drugod. Edino agitatorjev je imenoma. Ako še niste v tekmi za razširjenje Proletarca, ki traja do 25. junija, se prigrasite. Organizirajte v vašem kraju agitacijski odbor in vršite kampanjo za nabiranje naročnikov skupno, ako nočete posamezno, pa imenom "Agitacijski odbor za razširjenje Proletarca". To velja za kraje, kjer še ni socialističnega kluba. Kjer pa klubi obstoje, apeliramo nanje, naj pokajo v tej kampanji malo več živahnosti. Ako ne bomo uspešni, tiri mi, ne bo nihče drugi. Torej v akcijo za nabiranje naročnikov Proletarcu!

"Hiša Davida".

V St. Josephu je pred sodiščem verski klub "House of David", oziroma njegovi predstavniki. Ta obravnava vzbuja med širšo ameriško publiko več zanimanja kakor Fosterjeva in Ruthenbergova obravnava, ker je v nji več pikanosti. Prišlo je na dan, da so v "Hiši Davida" verniki obojega spola prakticirali "svobodno ljubezen", in to zanima publiko veliko bolj kakor pa razlage o socialni revoluciji. Mladlepe device niso bile device, in apostoli in preročki niso posnemali sv. Jožefa.

Te vrste perila se vlačijo zelo mnogo po ameriških sodiščih in veliki dnevnik hlastno padajo po njem in ga servirajo čitateljem, ki v svoji izpridenosti zahtevajo tako čtivo.

Menda je ni dežele na svetu, kjer bi bilo ustanavljanje raznih bedastih kultov tako priljubljeno in raditega tako dobičkonosno, kakor v Ameriki. Ti gloriozni deželi. Bedasta vzgoja, šundromani, ničvredne kino-slike, pikantna poročila in razuzdanem življenju denarne gospode kvat naše meščansko ljudstvo in ga peha v degeneracijo.

Če se navdušuješ samo na socialističnem shodu, nisi opravił svoje dolžnosti. Organizator in učitelj mora postati.

"Odkritje" naših političnih "niplerjev".

Sedaj smo v sezoni "odkritij." Justični departma odkriva vsakovrstne zarote za strmoglavljenje ameriške vlade, detektivi odkrijejo marsikaj, in če vsi drugi, zakaj naj bi še "Radnik" česa razkril? In res je v svoji 3. številki z dne 23. aprila t. l. "odkril" zaroto desnega krila socialistične stranke, ki je baje naperila zoper sovjetsko Rusijo in ameriške komuniste, katerih po njih lastni uradni izjavi ni več, ker se je njihova stranka razpustila.

V omenjeni izdaji "Radnika" pišejo med drugim: "Vodje desnega krila 'Socialistične stranke' održali na 23. marta 'podzemni i tajni' sestanek na kome . . . na bili prisotni članovi upravnog odbora 'New York Call-a', četiri predstavnika newyorškog zajedničkog odbora od 'Amalgamated Clothing Workers', dva predstavnika židovskog 'Forwarda', jedan predstavnik od 'Land School' i upravni urednik 'New York Call-a'. Svi članovi na ovom skupu oštro su kritikovali sedanjeg upravnog urednika 'New York Call-a', David Karsnera, zbog nedovoljnog napada na komuniste, i prijateljskog (!) držanja o sovjetskoj Rusiji . . ."

Nato našteva, kako so dajali uredniku navodila za napadanje sovjetske Rusije in potvarjanje poročil, ki bi jimale Rusiji simpatije, nadalje, naj brezobzirno napada ameriške komuniste in išče zveze z reakcionarnimi elementi. Na tem podzemskem sestanku je bilo po Radnikovem zatrjevanju sprejeta resolucija, ki natančno določa, kako se ima voditi boj proti sovjetski vladi in ameriškim komunistom. Radnik, oziroma bil, po katerem je Radnik posnel svoje poročilo, ve, da je bil Karsner vsled svojega prijateljskega zadržanja napram Rusiji prav pošteno ozmerjan, in zato je odločil, da se v bodoče poboljša.

"Karsner je držal svojo obljubo," pravi Radnik, "ker je bilo očividno takoj dva dni zatem, ko je izšlo v Callu poročilo o obravnavi proti katoliškim popom v Rusiji, ponatisnjeno iz New York Herald."

Dalje piše Radnik, kako zaničljivo je pisal Call o Fosterjevi obravnavi v Michiganu in kako je objavil svojo izjavo reakcionarnega odbornika A. F. L. Mathew Walla, v kateri napada Fosterja in delovanje njegove lige. Ob tej priliki se Radnik ni mogel strpeti, da se ne bi obregnil ob Proletarca in slovensko delavstvo, kak glejte v kakšni tovaršiji se nahajate, ko ste člani socialistične stranke.

Kje je dobil "Radnik" podatke o tej "podzemski" stvari, ta pisec ne ve. Njemu ni znano ničesar o tajnih stvareh pri Callu. Upravni odbor dnevnika Call obdržuje svoje seje in na njih so mnogokrat navzoči zastopniki listih newyorških unij, v katerih prevladujejo socialistični in drugi radikalni elementi, razven takoraznih komunistov.

Kar se tiče Callovega poročila o obravnavi proti Zepliaku v Moskvi, je uredništvo poseglo po poročilu, v katerem je mislilo, da bo najbolj resnično. Call je prišel samo 1. del poročila v izdaji z dne 7. aprila, takoj drugi dan, to je 8. aprila, pa je prinesel upravni odbor Calla na prvi strani sledečo izjavo:

"In the opinion of the Board of Management of The New York Call, the publication in Saturday's issue of the Call of a portion of the New York Herald report by its correspondent, Francis McCullagh, of the trial of Archbishop Zepliak and members of his clergy in Moscow, was an error and no continuation of said article will appear in The Call. The Board of Manage-

ment believes that said article represents a point of view to which this paper is opposed and which it should not aid in spreading.

Board of Management The New York Call."

Seveda naši "razkritelji" ne marajo povedati tega, niti ne povedo, da je Call pisal več v obrano sedanjega ruskega režima kakor vse komunistične publikacije skupaj. Call je razširjen in vpliven dnevnik in njegova beseda nekaj zaleže. Od vsega početka vodi boj za priznanje sovjetske vlade. O dogodkih v Rusiji skuša podajati čitateljem kolikor najbolj mogoče resnična poročila; ob tej priliki treba omeniti, da je absolutno zanesljiva poročila težko dobiti, kajti ena hvallijo vse, kar se dogaja v Rusiji z odobravanjem vlade, druga ravno tako vse napadajo. Iz obojnih poročil morajo socialistični uredniki šele sklepati, kaj je v njih resničnega in kaj ne.

O michiganski obravnavi proti komunistom je prinašal Call poročila o poteku sodne razprave kakor se je vršila, kajti Call ni "komunistično" glasilo. V člankih o obravnavi je pisal, da so komunisti s svojo taktiko napravili toliko bedastoč, da so se sedaj znašli v komplikacijah, iz katerih sami ne vedo kako bi se izotali. No, končno so našli izhod v tem, da so svojo stranko razpustili, ker se jim ne izplača igrati skrivalnice naprej samo zato, da bi dajali agentom provokatorjem dobro priliko vleči plače od justičnega departamenta in privatnih detektivskih agencij.

Socialisti verujemo v kritiko. Pri nas ne propagiramo brezpogojne poslušnosti vodstvu. V socialističnih organizacijah je svobodna beseda in kritika dovoljena in če smemo kritizirati drug drugega, zakaj naj bi bili ravno "komunisti" nedotakljivi? Ali se "Radnik" ve spominjati, kako zaničljivo piše njihovo časopisje o socialističnih voditeljih? Po kakšni logiki pa naj bi bili komunisti izven kritike? Dejstvo je, da so socialistične kritike napram ekstremističnemu gibanju v tej deželi stvarne in racionalne, medtem ko so kritike komunistov napram socialistom osebne, napadalne in nesramne; da, v mnogih slučajih nesramnejše od kapitalističnih lakajev samih! Niti staremu Debsu ni bilo prizanešeno! "Komunističen" paglavec, ki je včeraj še kje skebal, in če je imel volilno pravico, glasoval za kapitalistične kandidate, je ob pristupu v "komunistične" vrste lahko z vsem aplavzom svojih tovarišev obrcal in ozmerjal Debsa, ga nazival "naivčino" in mu želel smrt da reši "revolucionarno prošlost."

Tako vzgajajo razni Delije in Fisherji delavce za "edino prave revolucionarje" — vse menda na čast in večjo slavo sovjetske Rusije in komunistične stranke, katero so vodili tako spretno, da so jo dne 11. aprila 1923 razpustili.

Politični otročaji so delavskemu gibanju vedno nevarni, ker nimajo razuma in raditega je vsak njihov korak napaka in vsak njihov nov korak za popravljajenje napak je nova napaka.—X.

"The Milwaukee Leader" je največji in najbolj razširjen delavski dnevnik v Zedinjenih državah. Izdajajo ga socialisti v Milwaukee, Wis. Po obsegu kakor po vsebini se lahko meri z največjimi dnevniki. Prinaša izvrstne članke, pisane s socialističnega stališča. Naročnina \$6 za celo leto; \$3 za pol leta; \$1.50 za tri mesece. Naslov: The Milwaukee Leader, 532 Chestnut Street, Milwaukee, Wis.

SEZNAM DELEGATOV ZA ZBOR J. S. Z.

Št. kluba

1. Chicago, Ill. — Frances A. Tauchar;
2. Glencoe, O. — Nace Žlemberger;
4. LaSalle, Ill. — John Rogel.
10. Forest City, Pa. — Harry Stanich;
13. Sygan, Pa. — Lawrence Kauchich;
20. Chicago, Ill. — Milan Slavich;
22. Chisholm, Minn. — Joseph Bavetz;
27. Cleveland, O. — Andrew Bogatay;
32. West Newton, Pa. — John Svetek;
37. Milwaukee, Wis. — Albert Hrast;
41. Clinton, Indiana. — John Škof, namestnik John Juvanc;
47. Springfield, Ill. — Joseph Ovca;
69. Herminie, Pa. — Anton Zornik;
114. Detroit, Mich. — Louis Urbancich;
128. Nokomis, Ill. — Lukas Groser;
175. Moon Run, Pa. — Lukas Butja;
181. Lloydell, Pa. — Martin Bajec;
184. Lawrence, Pa. — Louis Britz;
157. Gros, Kans. — Chas. Pogorelec, zastopnik;
210. Detroit, Mich. — Milan V. Lucich;
213. Carlinville, Ill. — Anton Blasich;
224. Pullman, Ill. — Frank Benchina;
225. Avella, Pa. — Martin Kaučič.
228. Pursglove, W. Va. — John Vitez;
230. Library, Pa. — Mike Primožič.
232. Barberton, Ohio. — John Jerep.

Bratski delegatje, poslani od društev, ki prispevajo v "Pomožno izobraževalno akcijo JSZ."

Št. društva

1. SNPJ., Chicago, Ill. — Frank Zaitz;
16. SNPJ. Milwaukee, Wis. — Albert Hrast;
102. SNPJ., Chicago, Ill. — Mary Kovach;
344. SNPJ., Sheboygan, Wis. — John Supančich;
388. SNPJ., Pursglove, W. Va. — John Vitez.

Zborovanje delegatov, članov eksekutive JSZ. in referantov pričpe v nedeljo 27. maja ob 9. dopoldne. Bodite točno na mestu zborovanja. Glede stanovanj se obrnite na Chas. Pogorelec, 3639 W. 26th St.

Izmed najvažnejših dogodkov tega leta v jugoslovanski javnosti v Ameriki bo zbor Jugoslovanske socialistične zveze, ki se vrši koncem meseca maja. Tiče se nas vseh, torej se vsi zanimajo zanj.

Naročajte "The New York Call", najboljši socialistični dnevnik. Naslov: The New York Call, 112 Fourth Ave., New York, N. Y. — Naročnina: celo leto (dnevna in nedeljska izdaja) \$12.00; za pol leta \$7; za tri mesece \$4; za en mesec \$1.50. Najboljše urejevan delavski list na vzhodu Zedinjenih držav.

Dnevni red za zbor J. S. Z.

ki se vrši v dneh 27., 28. in 29. maja 1931
v Chicagi, Ill.

A.

1. Otvoritev zбора po gl. tajniku J. S. Z.
2. Volitev odbora za pregledanje pooblastil (članov in gl. tajnik).

B.

Konstituiranje zбора:

1. Pravilnik.
2. Volitev predsednika in podpredsednika.
3. Volitev dveh zapisnikarjev.

C.

Referati:

1. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z. zadnjega zбора.
 2. Poročilo sekcijjskih odborov:
 - a) za slovensko sekcijo poročča Philip Goča
 - b) za srbsko sekcijo poročča Milan Luchich
 3. Literatura in tisk: Poročajo uredniki svetovnega glasil:
 - a) za Proletarca poroččata Zajec za uredništvo Pogorelec za upravništvo.
 - b) za Budućnost poroččata Milan Luchich iz I. Sudetich.
 4. Internacionala, poročča Joško Oven.
 5. Izobraževalna akcija, poročča Frank Aleš.
 6. J. S. Z. in jugoslovansko vprašanje, poročča Frank Zaitz.
 7. Gibanje za federativno politično stranko ameriškega delavstva, referent še nedoločen).
 8. Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah, poročča Charles Pogorelec.
 9. O združništvu in gospodarskih vprašanjih, poročča F. S. Tauchar.
 10. Socialistična propaganda med ženstvom, poročča Mary Udovich.
 11. O naseljevanju in tozadevnih zakonih, poročča Jos. Zavertnik st.
 12. Kulturno delo klubov J. S. Z., poročča John Škof.
 13. Načelna izjava in pravila, poročča odbor Petrich, Zajec in Kokotovich.
 14. Razno.
 15. Razpust zбора.
- Sodrug! Sedaj je čas za razprave o točkah dnevnega reda, in volitve delegatov za naslednji zbor. Daljša navodila glede delegatov in drugih priprav za zbor dobe klubi v posebnem pismu.
- Na delo, sodrug! da bo naš zbor opravljen v celoti in bodoče naše delo kolikor mogoče temeljito.
- Poročajte o zaključkih v Proletarcu, agitatorji in pomagajte na en ali drug način, da se izvrši zbor čim impozantnejše!

"Če si se razočaral nad socializmom in si odvrnil stran, to ne pomeni, da je s socializmom nekaj narobe, ampak s TVOJIM socializmom je nekaj narobe."
— E. V. Debs.

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA

SOCIALISTIČNE STRANKE V AMERIKI.
3639 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

TAJNISTVO.

Frank Petrich, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

EKSEKUTIVA.

Frank Aleš, Mary Aucin, V. Cainkar, Philip Godina, F. Zajec, S. Bojanović, G. Maslač, Miloje V. Lučić in Mitar Sekulić.

NADZORNI ODBOR.

F. J. Tauchar, Frank Udovich, M. Dimić in S. Cakić.
Via pisma tikajoča se Jugoslovanke socialistične zveze naslavljati na tajništvo JSZ.
Redne seje eksekutive JSZ. se vrše vsaki četrti petek zvečer, izredne po potrebi.

ODBOR SLOVENSKE SEKCIJE.

Philip Godina, tajnik; V. Cainkar, blagajnik; F. Zajec, zapisnikar. Frank Aleš in Mary Aucin.
Nadzorni odsek slovenske sekcije: Frank Gottlicher in Mary Udovich.

ODBOR SRBSKE SEKCIJE.

Miloje V. Lučić, tajnik. Odborniki: Sava Bojanović, G. Maslač in Mitar Sekulić. Glasilo srpske sekcije je "Buzina", 5424 Russell St., Detroit, Mich.

PROLETAREC,

glasilo in list slovenske sekcije Jugoslovanke Socialistične Zveze.

Spravni odbor Proletarca: Joško Oven, predsednik; Frank Aleš, tajnik; Philip Godina, blagajnik; F. S. Tauchar in F. Udovich, nadzornika.

Urednik: Frank Zajec.

Opisnik: Chas. Pogorelec.

Via pisma, tikajoča se Proletarca, naslavljajte na naziv Proletarca.

Opomba.—Uredništvo Proletarca sprejme odgovornost za vse tiste članke, priobčene v listu, ki so spisani v uredništvu. Za članke in dopise, ki jih pošiljajo sodružniki, so odgovorni prispevatelji. Uredništvo sprejme zanje le toliko odgovornost, kolikor zahteva zakon.

SLOVENSKI AKTIVNI KLUBI:

1. Jenny Lind, Ark.—Tajnik Frank Gorenc, R. 1, box 208, Bonanza, Ark.

2. Chicago, Ill.—Tajnik Frank Zaitz, 2124 S. Crawford Ave.

3. La Salle, Ill.—Tajnik Frank Mershak, 1027—2nd St.
4. Waukegan, Ill.—Tajnik Martin Judnich, 830 Wadsworth Ave.

5. Springfield, Ill.—Tajnik Jos. Ovca, 1841 So. 15th St.

6. Virden, Ill.—Tajnik Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.

7. Nekomis, Ill.—Tajnik Ernest Krušič.

8. Carlinville, Ill.—Taj. Joe Korsic, 736 N. Broad St.

9. Pullman, Ill.—Tajnik John Jereb, 216, E. 186 St.

10. Johnston City, Ill.—Tajnik John Shum, 704 W. 10th St.

11. Indianapolis, Ind.—Taj. Frank Bavdek, 969 Holmes av.

12. Clinton, Ind.—Tajnik Frank Bregar, Box 441.

13. Madrid, Iowa.—Tajnik Frank Omerza, R. 2, Box 82A.

14. Geos, Kans.—Taj. John Kunstelj, Box 32.

15. Detroit, Mich.—Tajnik Frank Kuhovnik, 8971 Sherwood Ave.

16. Chisholm, Minn.—Tajnik Jos. Ule, Bx 814.

17. Elmore, Ohio.—Tajnik Frank Modic, Box 95.

Redne seje vsako 3. nedeljo dopoldne pri sodrugu N. Lambergerju.

18. Cleveland, O.—Tajnik Leo Poljšak, 6710 Bliss Ave. Frank Maek, organizator. Seje vsako drugo nedeljo v 8 N. Domu.

19. Forest City, Pa.—Tajnik Harry Stanich, Box 408.

20. Ramsay, Ohio.—Tajnik Louis Bregant, Bx 165.

232, Barberton, Ohio.—Tajnik Ant. Pečnik, R. F. D. 33, Box 8-a.

13, Sygan, Pa.—Taj. Frank Ursitz, Box 546, Morgan, Pa.

32, W. Newton, Pa.—Tajnik Jos. Juvan, RFD. 2, box 101.

65, Johnstown, Pa.—Tajnik M. Klinar, 708 Chestnut St.

69, Herminie, Pa.—Tajnik Ant. Zornik, Box 202.

167, South View, Pa.—Tajnik Martin Urbas.

175, Moon Run, Pa.—Tajnik Lukas Butja, Box 263.

176, Wick Haven, Pa.—Tajnik John Bizelj, Box 4.

178, Hostetter, Pa.—Tajnik John Rešnik, box 185., Whitney, Pennsylvania.

181, Lloydell, Pa.—Tajnik Tony Zalar, box 152.

182, Meadowlands, Pa.—Tajnik Leonard Lenassi, Bx 563.

184, Lawrence, Pa.—Tajnik John Terčelj, Box 92, Hendersonville, Pa.

218, Luzerne, Pa.—Tajnik John Matichich, 376 Miller St.

220, Bon-Air, Pa.—Taj. John Bizjak, R. D. 2, box 80, Johnstown, Pa.

223, Cuddy, Pa.—Tajnik Andr. Gaber, Bx 129.

225, Avella, Pa.—Tajnik Frank Bregar, Bx 363.

230, Library, Pa.—Tajnik Ant. Kuna.

233, Renton, Pa.—Tajnik Frank Segula, Box 26.

234, Harwick, Pa.—Tajnik Andy Bertl, Box 157.

37, Milwaukee, Wis.—Tajnik Alb. Hrast, 440 S. Pierce St.

228, Pursglove, W. Va.—Tajnik John Vitez, L. Box 48.

SRBSKI KLUBI:

20, Chicago, Ill.—Tajnik Geo. Maslach, 2250 Clybourn av.

210, Detroit, Mich.—Tajnik N. Šetanovich, 1038 Hendrie Ave. E.

POSAMEZNI ČLANI (at large):

John Petrich, Youngstown, O.

Frank Lipar, Parsons, Pa.

Frank Knafels, Edmond, Okla.

Jno. Ban, box 214, Verona, Pa.

Paul Chesnik, Toronto, Ohio.

Lovr. Selak, Dartmore, W. Va.

Rosie Selak, Dartmore, W. Va.

Jas. Kogoj, Red Oak, Okla.

Max Martz, Buhl, Minn.

Frank Cherne, Banoek, Ohio.

Frank Chemažar, Columbus, Kans.

Pauline Vogrich, Grand Rapids, Mich.

Jack Kotar, Warren, Ohio.

Klub št. 47, J. S. Z., SPRINGFIELD, ILL.,

Priredi v soboto dne 5. maja ob
7:30 zvečer velik shod v
Slov. nar. domu.

Govoril bo Frank Zajec in drugi.

Po shodu se prične prosta zabava s
plesom.

Ta priredba bo ob enem prvomajska
slavnost.

ODBOR.

KULTURNI VESTNIK.

"ČAS", aprilski izdaja, ima sledečo vsebino: Vasovalci (Frank Kerže); Amalija (Frank Kerže); Razvoj pisave in svetišče; Coue in coueizem; Sloni za sultana (od C. M.); O iznajdbah in patentih; Muhasti april (A. J. Terbovec); Zločini in kazni divjakov. — *Priloga*: Gospodinjski del.

Naslov revije "Čas" je: 1142 Dallas Rd., Cleveland, Ohio.

"KRES", št. 2, februarjska izdaja, smo prejeli. Vsebina je sledeča: — PESMI: Ernest Tiran: Na praznik. Tone Seliškar: Čuvar vojaških grobov. Joško Krošelj: Svobodni morilci. Sužnji. Yulkovski: Hohot smrti. — PRIPOVEDNIŠTVO: Angelo Cerkenik: Mariška. (Nadaljevanje.) Vladimir Solovjev: Krist je vstal! Vinko Moederndorfer: Kmet je oral na dan treh žebjev. — POUČNI DEL: Čulkovski: Leonid Andrejev. P. Mulford: Materialist in socialist. Aforizem. C. K.: Pregled svetovnega delavskega telovadnega in športnega gibanja v II. polletju 1922. — KRONIKA. — LISTNICA UREDNIŠTVA.

Posamezni iztisi se dobe v književni zalogi Proletarca. Od tega letnika imamo dosedaj izšlo 1. in 2. številko. Vsaka stane 15c.

Samo toliko?

Iz Londona poročajo, da je bilo v Angliji med vojno obsojenih na smrt in umorjenih samo 264 oseb. S tem hoče Anglija pokazati, kako malo ljudi je bilo v kritičnih časih vojne obsojenih na smrt. Toda — kaj pa z onimi obsojenci, ki so bili poslani na bojišča v Franciji, v Afriko, Sibirijo, Arhangel? Mar niso bili tudi oni obsojeni na smrt, ne da bi napravili kaj "veleizdajniškega?"

ALI SE ZAVEDAŠ?

Ali se zavedaš, da si delavec in imaš kot tak svoje interese? Ali pripadaš socialistični stranki, ki se bori za tvoje pravice in za interese vsega delavskega razreda? Ali veš, kaj je socializem? Ali se skušaš o njem poučiti iz socialističnih listov?

Ako veš in čutiš, da si zatiran, če veš, da so vzroki izkoriščanja v sedanjem družabnem sistemu, tedaj se pridruži socialistični stranki in naroči eno ali drugo njeno glasilo. Slovensko socialistično glasilo, last delavstva organiziranega v J. S. Z., je "PROLETAREC". Naroči si ga in pridobivaj druge, da se naroče nanj.

BREZ NASLOVA.

Neki dopisnik piše v "Radniku", da lahko vsak, ki le hoče, postane član socialistične stranke, ne tem ko pri njih ne more. Vsakdo se mora podvreči disciplini njihove stranke in delati mora samo za njihove interese. Da, ampak kako so se potem mogli urediti njihovo organizacijo agentje provokatorji detektivske agenciji in justičnega departmenta. . . Kako so prilični tajniški mest v okrožnih organizacijah, kako so prilični v odbore, kdo jih je poveril pisati "revolucionarne" proglase, kdo izvolil za delegate? Če morajo postati člani le preizkušeni revolucionarci, kako so prilični znani Morowi, Balanovi itd. do članskih pravic? In kako je mogoče, da je članstvo zaupalo "sodrugom", ki so delali proti interesom stranke? G. Lažeta bi moral vedeti, da so med dobrim zrnjem vedno tudi smeti in da je ni delavske stranke, v kateri bi bili samo zvesti, disciplinirani sodrugi, in da še ni iznajdeno sredstvo, ki bi moglo prečistiti članstvo, da ne bi ostalo med njim nobene smeti več. Saj se je že veliko čistilo in se bo še. Toda mesto starih smeti se naberejo nove, tako ni čiščenja ne konca ne kraja.

LAWRENCE, PA.

Seje socialističnega kluba št. 184, JSZ., se vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 1. popoldne v Lawrence, Pa. — J. Terčelj, tajnik.

"KRALJ NA BETAJNOVI",

slovita Cankarjeva drama v treh dejanjih, bo vprizorjena v nedeljo 20. maja popoldne v Slovenskem narodnem domu v WAUKEGANU.

Igrali jo bodo diletantje dramskega oddelka kluba št. 1 iz Chicage. Priredbo aranžira klub št. 45, JSZ., v Waukeganu. Vstopnina 50 centov. Po igri plesna zabava v spodnji dvorani Narodnega doma.

DEBSOVI SHODI V PENNSYLVANIJ

READING

8. maja ob 8. zvečer v Auditoriumu, S. 5th St. Vstopnina 50c; rezervirani sedeži \$1. Naročite vstopnice od Birch Wilsona, Box 685, Reading, Pa.

PHILADELPHIA

26. maja ob 8. zvečer v Turngemeinde Hall, Broad in Columbia Ave. Vstopnina 50c; rezervirani sedeži \$1. Vstopnice se dobe v uradu Socialist Party, 1325 Arch St., Philadelphia, Pa.

PITTSBURGH

30. maja (dekoracijski dan) ob 2. popoldne v Motor Square Gardnu, East Liberty. Vstopnina 50c; rezervirani sedeži po 75c in \$1. Vstopnice se dobe v uradu Socialist Party, 237 5th Ave., Pittsburgh, Pa.

TEMA GOVOROV:

"Socializem in svoboda"

Kupite vstopnice v predprodaji in bodite točni, ako hočete čuti govornika. Agitirajte med tovariši delavci, da se udeležijo najbližnjega shoda, na katerem nastopi Debs.

Shodi se vrše pod režijo socialistične stranke.

TEŽKO DELO ZA OBISTI.

Namen obisti v človeškem telesu je čistiti kri raznih nepotrebnih in strupenih snovi. To je težko delo: skozi 1.700 kvartov krvi teče skozi obisti v teku 24 ur in okoli 30 kvartov nerabne tekočine je vzeto iz krvi. Ali ni potem naša dolžnost, da napravimo to delo lažje in da ne pustimo, da bi se nabirale v črevih strupene tvarine, ki se pretakajo v kri? Trinerjevo zdravilno grenko vino drži čreva čista, odstrani strupeno maso in deluje gotovo in na prijeten način. Isto je na vsak način najboljše domače zdravilo. Gospodiča Beatrice Duffany nam je pisala iz Schenectady 2. marca: Jaz, kakor tudi ostali člani naše družine, nimamo Trinerjevo zdravilno grenko vino in ga najdemo jako učinkovitega". Istočasno nam piše John Kolar iz New Buffalo, Mich: "Porabil sem eno steklenico Trinerjevega zdravilno grenkega vina in reči moram, da me je postavilo na noge." Vaš lekarnar ali trgovec zdravilo ga ima v zalogi in vam bo postregel tudi z

drugimi izvrstnimi zdravili in pripravami, ki jih izdeluje Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Bodite oprezni pred hujskači.

Bodite oprezni pred hujskači! Pri zadnjih obravnavah proti komunistom je prišlo na dan, da so bili najhujši hujskači v "levokrilaškem" taboru špijoni v službi privatnih detektivskih agencij in justičnega departamenta. Bili so tajniki komunističnih klubov, delegatje na komunističnih konvencijah, pisarji resolucij, govorili na shodih — pri tem pa stalno poročali svojim bosom, kako nevarno postaja komunistično gibanje. Tako so si večali plače, mnoge delavce, ki so jim sledili, pa spravili v pogubo. Treznost, razumno delo — to je, česar se kapitalizem najbolj boji. Malenkostne upore potrebuje, zato da lahko zaduši poleg ekstremnih tudi res NEVARNE organizacije.

PODPIRAJTE DELAVSKI TISK!

Delavci sami so pozvani, da vzdržujejo svoja glasila in jih tirijo med maso. Vsak zaveden delavec bi moral biti agitator svojega glasila. Na sejah organizacij, ki so nam simpatične, naj agitira za stranko socialističnega delavstva, za njeno glasilo, med katera spada tudi "Proletarec".

Oglašajte priredbe vaših društev v "Proletarcu". Ako jih oglašate v nesocialističnih listih, zakaj bi jih ne v svojem glasilu? Oglasi nam pomagajo krati stroške. Ob enem s tako agitacijo uveljavljate list.

Naročajte večkrat po več izvodov Proletarca, organizirajte agitacijski odbor, ki bo skrbel, da se naročene izvode razda med delavce in se jih pridobi, da se naroče na list.

Zavzemimo se v tem letu razširiti Proletarca v takem obsegu, da ne bo več odvisen od podpore za svoje vzdrževanje!

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO, ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svedočebe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitrejše in najceneje.

JOHN GORŠE

5714 So. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Republic 3196.

MODERNA KROJAŠKA DELAVNICA.

Izdelujem obleke po najnovjšem kroju.

Cene zmerne. Da vam bo pri meni izdelana obleka pristojala, jamčim.

MILLARD RESTAVRANT

V. JIRANEK in A. KRUCKY, lastnika.

3604 W. 26th Street Chicago, Ill.
(Prvo nadstropje.)

Pristna domača kuhinja, cene zmerne.
Se priporočata Slovencem.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Plašite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ, vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Edini slovenski pogrebni

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

SOCIALIZEM IN VERA , spisal Zvonimir Bernot, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana65	O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA , (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)10	OUTLINE OF HISTORY , (E. G. Wells), vezana, 1171 strani	1.00
SOCIJAL. KNJIZNICA (dva snopiča)10	“PROLETAREC” , vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920	6.00	PHYSICIAN IN THE HOUSE , (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana10
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO , (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba40	PROLETAREC , letnik 1921, vezan v platno	6.00	REPUBLIC OF PLATO , vezana	.10
SRBSKA POCETNICA , (J. T.)50	EDECI PILOT , mesečnik prviratne mladine za duhovno revolucijo, izhaja v Ljubljani, prva in druga številka05	RIGHT TO BE LAZY , (Paul Lafargue), vezana10
SPRETNJA KUCHARICA , broširana, \$1.00, vezana	1.25	TRTJE LABODJE , ilustrirana revija25	ROBERTS RULES OF ORDER , vezana10
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA , (Ethin Kristan)50	ANGLESKE KNJIGE.		SAVAGE SURVIVALS , (J. Howard Moore), vezana10
USTAVA , ruske socialistične fed. sovjetske republike10	ANARCHISM AND SOCIALISM , (Geo. Plechanoff), vezana60	SOCIAL REVOLUTION , (Karl Kautsky), vezana10
VARČNA KUCHARICA , (Marija Remeč), vezana	1.00	ANCIENT LOWLY , (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezana	5.00	STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION , (A. M. Lewis), vezana10
VOLJA IN DEJANJE , (psihologična analiza)25	ANCIENT SOCIETY , (Lewis H. Morgan), vezana	1.50	THE BRASS CHECK , (Upton Sinclair). Studija ameriškega žurnalizma, vezana v platno10
ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM10	“DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS” , (David Karner), vezano v platno	1.20	THEY CALL ME CARPENTER , (Upton Sinclair), trda vezba10
ZAKON BIOGENEZE , (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50	END OF THE WORLD , (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana60	THE DREAM OF DEBS , (Jack London)10
ZA STARO PRAVDO , (Fran Erjavec)50	EVOLUTION OF MAN , (Wilhelm Bölsche), vezana60	THE PROFITS OF RELIGION , Razprava o izrabljanju ver in privatne interese10
ZBIRKA RUDARSKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV , (J. Bezljaj)30	EVOLUTION OF PROPERTY , (Paul Lafargue), vezana60	THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION , (Albert Raby Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno10
ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV , (Ant. Melik) I. del85	FOOD AND MY NEIGHBOR , (Robert Blatchford), vezana	1.25	100% , (Upton Sinclair). Povest patrijota10
II. del75	IMPERIAL WASHINGTON , (R. P. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba	1.25	VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION , (A. M. Lewis), vezana10
RAZNO.		JUNGLE , (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnic	1.20	THOUGHTS OF A FOOL , (Evelyn Gladys), vezana10
AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLENDAR , letnik 1922, mehko vezan 50c, vezan v platno75	KARL MARX , biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana60	Naročilom priložite poštalni ali presni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.	
AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLENDAR , vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 192050	KING COAL , (Upton Sinclair) povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba	1.20	Vse knjige pošiljamo poštne presto. Klubom in čitatelcem, pri večjih naročilih liberalen popust.	
CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c		LAW OF BIOGENESIS , (J. Howard Moore), vezana60		
(Imamo jih dvojne vrste.)		LIFE AND DEATH , (Dr. E. Teichmann), vezana60		
DEMOKRACIJA , (Cankarjeva številka)10				
KRES , št. 11 in 12, 192230				
KRES , št. 1, 192315				
NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV40				

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC
3639 W. 26th Street
Chicago, Ill.